

En analyse av individuelle ferdigheter for Norges A-landslag

Kristian Holm Carlsen (2020). Oslo: FfK print

Innledning

“But, yes, in the future we may have the system which will check out the right player’s positions in any given situation and then track players performance according to this”. A positional performance index? “Something like this. Game intelligence is something that today is still up to a scout to evaluate” (Lars Hallengreen, Midtjylland’s former head of scouting, fra Eckner 2018).

”Vår framgang er læring av ferdigheter” (det første fundamentet i Eggens Rosenborg filosofi, Eggen 1999, s. 121).

Toppfotball vil i nåtid alltid kjennetegnes av ekstremt gode individuelle, relasjonelle og kollektive ferdigheter. Samtidig vil de fleste argumentere for at fotballen i nåtid holder et høyere ferdighetsnivå enn om vi går litt tilbake i tid. Så hva om vi da snur litt på det, og utfordrer oss selv om at det også i dag er en stor ferdighetsmargin i internasjonal toppfotball. I over 20 år har jeg forsøkt å finne og konkretisere marginer i toppfotball. Det har blant annet endt opp i en bok på over 1000 sider basert på analyse av ”best practice”, erfaringer fra topptrenere og kunnskap fra over 1500 kilder. I forlengelsen av dette gjennomførte jeg en ny kampanalyseundersøkelse av Norges A-landslag. Jeg analyserte alle kampene i kvalifiseringen til EM 2020 og nesten alle kampene i Europa Nation League 2020. I disse kampene analyserte jeg **1)** hvilke ferdigheter norske spillere kunne gjort bedre ved innslupne mål, og **2)** tre matchvinnerferdigheter ved Norges mål. Benyttet metode var indirekte kampanalyse (se Brackenridge & Alderson 1983; Carlsen 2000 & 2016; Larsen 1992 & 1997; Larsen, Olsen & Semb 1996; Olsen & Larsen 1997).

Med utgangspunkt i hypotesen om at ferdighetsmarginen i internasjonal toppfotball er stor, presenteres en oppsummering av funnene i denne kampanalyseundersøkelsen, utfordringer med analysen og hva funnene kan brukes til.

1: Resultater fra analysen av avgjørende ferdigheter hos Norges A-landslagsspilleres

Totalt ble 15 kamper analyser. De fordelte seg med 11 kamper fra EM-kvalifiseringen og play-off, og fire kamper i Nation League. I disse kampene scorete Norge 31 mål og slapp inn 16 mål. Ved fem av de 16 innslupne mål ble det ikke gjort noen klar feil/dårlig valg eller teknisk utførelse av de norske spillerne. Disse målene kom etter straffe og corner mot, og tilfældigheter. Det betyr at ved 11 av de 16 målene mot ble det begått feil/dårlig valg og/eller teknisk utførelse

av de norske spillerne. Ved ni av de 16 målene mot ble det gjort dårlige/feil valg defensivt. Fire av de 16 målene involverte en relativt stor teknisk feil. To av de 11 målene kom som følge av både dårlig/feil valg og teknisk utførelse, og derfor blir det 4 + 9. Samtidig ble det begått flere dårlige/ feil valg ved noen av de innslupne målene. Se vedlegg nr. 1 for detaljer.

I vedlegg nr. 1 står også de ulike ferdighetene som spillerne presterte dårlig på ved de 11 målene mot hvor norske spillere utførte feil/dårlig valg og/eller teknisk utførelse. Det oppleves for omfattende å skulle beskrive alle disse ferdighetene i denne artikkelen. Imidlertid ser vi at noen ferdigheter går igjen oftere enn andre. Dette er valg defensivt for tredjeforsvarer (3F), ferdighet nr. 143, og markering i egen boks, ferdighet nr. 115. Syv ganger presterte norske spillere dårlig på ferdighet nr. 143 og fire ganger på ferdighet nr. 115 ved mål mot. Derimot var det kun en gang nærmeste 3F falt av for sent ved mål mot (ferdighet nr. 142). Dette er lavere enn i VM 2010, 2014 og 2018 (Carlsen 2017a & 2019).

Når det gjelder matchvinnerferdigheter for Norge ble kun tre offensive matchvinnerferdigheter inkludert i analysen. King og Sørloth hadde flest matchvinnerferdighet poeng med 11, etterfulgt av Haaland og Ødegaard med 8, og Berge, Johansen og Elabdellaoui med 6 (se vedlegg 2). I en tidligere undersøkelse analyserte jeg fem matchvinnerferdigheter for alle spillere i alle kamper i Eliteserien 2019 (Carlsen 2020). På grunn av ulikt antall kamper, manglende data på hver spillers spilte minutter og ulikt antall matchvinnerferdigheter blir det vanskelig å sammenligne denne undersøkelsen med studien av Eliteseriespillerne. Uansett argumenteres det for at det å analysere flere, og helst alle, matchvinnerferdighetene gir et bedre bilde på hver enkelt spillers bidrag til seier og tap enn kun å analysere målpoeng. I tillegg blir det mulig å sammenligne spillere i ulike posisjoner, og vi får verdifull informasjon om alle rollene/posisjonene.

2: Utfordringer med denne kampanalysen

Først og fremst er antall mål relativt lavt. Ved små utvalg kan en enkelt observasjon eller registrering utgjøre en betydelig forskjell. Deretter er det ikke alltid lett å avgjøre hvilken ferdighetskategori eller konkret ferdighet som skal registreres. For eksempel når en spiller blir førsteforsvareren (1F), andreforsvarer (2F) eller tredjeforsvareren (3F). Imidlertid oppleves det stort sett greit å avgjøre involverte ferdigheter. Til slutt kan trenerens fotballfilosofi påvirke om spillerens handling kategoriseres som dårlig/feil valg eller ikke. For eksempel ønsker noen trenere at sidebacken tyvstarter presset på motstanderens kant så tidlig som mulig, men andre ønsker at sidebacken står i leddet helt til ballen spilles i retning motstanderens kant. Uansett vil

spillsituasjonen avgjøre hva som til enhver tid er det beste valget (Carlsen 2017b). Det er sjeldent en foretrukket løsning fungerer i alle situasjoner. Derfor vil de fleste situasjoner minimum inneholde valget mellom X og Y, og det vil alltid være en løsning som ville vært bedre enn en annen løsning (ibid).

Grunnet manglende tilgang på hele kamper ble det vanskelig å få full oversikt over alle involverte spillere ved mål for Norge. Derfor gir analysen av matchvinnerferdigheter kun en indikasjon på hvilke spillere som bidrar mest til mål. Trolig ville spillere i midtbane- og forsvarsleddet fått flere poeng om jeg hadde analysert alle målgivende angrep fra angrepsstart.

3: Hva kan funnene brukes til?

Først og fremst kan resultatene fra denne kampanalysen bidra til økt kunnskap og bevissthet om hvilke ferdigheter som er viktig på høyt ferdighetsnivå i fotball. Basert på det som kom fram ovenfor, og i tidligere undersøkelser (Carlsen 2016, 2017a & 2019), kan det se ut som at spillerens evne til å gjøre gode valg defensivt er viktig for å vinne fotballkamper. I forlengelsen av dette er det mulig å argumentere for at disse ferdighetene bør prioriteres i treningsarbeidet, både innenfor toppfotball og spillerutvikling.

For det andre er det mulig for trenere og støtteapparat for det norske A-landslaget å bruke funnene fra denne undersøkelsen som supplement til egne analyser. Både i forhold til laguttak, startelever og innbytte, samt hva de bør prioritere i treningsarbeidet inn mot neste landskamp.

På et teoretisk nivå kan man tenke seg at landslagsspillerne også kunne fått i arbeidsoppgave å forbedre seg på en eller flere av disse ferdighetene. Imidlertid kan det muligens by på utfordringer siden spillerne til daglig har tett oppfølging i sine respektive klubber. Å trekke inn enda flere variabler kan derfor virke mot sin hensikt. Samtidig skaper det ofte trygghet at landslagstrenerne kan begrunne hvorfor spillere blir eller ikke blir tatt ut til samling, og å konkretisere hvilke ferdigheter de må beherske for å få starte en landskamp. Dermed får spillere mulighet til selv å øve på og forbedre seg på avgjørende ferdigheter.

Oppsummering

I denne undersøkelsen av Norges mål i alle kampene i kvalifiseringen til EM 2020 og nesten alle kampene i Europa Nation League 2020 analyserte jeg **1)** hvilke ferdigheter norske spillere kunne gjort bedre ved innslupne mål, og **2)** tre matchvinnerferdigheter. Resultatene fra undersøkelsen kan øke treneres kunnskaper om hvilke ferdigheter spillerne bør øve mye på. Videre kom det fram at spillere ofte gjør dårlige/feil valg defensivt ved mål mot. Følgelig er det mulig å argumentere for at det fortsatt er mulig å finne relativt store marginer i internasjonal toppfotball.

Litteraturliste

Brackenridge, C. & Alderson, J. (1983). *Match analysis*. Coaching Foundation publication

Carlsen, K.H. (2000). *Ballbesittelse og effektivitet: Hvordan er Forholdet mellom Ballbesittelse og Effektivitet I Norges Landskamper 1986-1999?* Fordypningsoppgave, Trenerstudiet 2.år. Oslo: Norges idrettshøgskole

Carlsen, K.H. (2016). *Valg og handlinger med ball*. UEFA A-lisensoppgave. Oslo: NFF 2015/2016

Carlsen, K. H. (2017a). How can we reduce the number of conceded goals in football? Oslo: FfK

Carlsen, K.H. (2017b). Valg og handlinger i fotball. Et fagprosjekt av Kristian Holm Carlsen, Stig Mathisen og Egil Olsen høsten 2016. Oslo: FfK

Carlsen, K.H. (2019). Et lite fotballfaglig drypp. Oslo: FfK

Carlsen, K.H. (2020). Matchvinnerferdigheter i Eliteserien 2019. Oslo: FfK

Eckner, C. (2018). "There is something right in the state of Denmark" – Interview with Midtjylland's former head of scouting Lars Hallengreen.

<https://spielverlagerung.com/2018/03/05/there-is-something-right-in-the-state-of-denmark-interview-with-midtjyllands-former-head-of-scouting-lars-hallengreen/>, 31.8.2020

Eggen, N.A. (1999). *Godfoten: Samhandling – veien til suksess*. Oslo: Aschehoug

Larsen, Ø. (1992). *Angrep og effektivitet: En teoretisk analyse av angrep og effektivitet, samt en kampanalyseundersøkelse av breakdown-periodens egenart og muligheter i forhold til effektivitet i EM-88*. Hovedfagsoppgave. Oslo: Norges idrettshøgskole

Larsen, Ø. (1997). *Kurs i bevegelsesanalyse - ballspill, Mf - tr. Studie*. Oslo: Norges idrettshøgskole, upublisert

Larsen, Ø., Olsen, E. og Semb, N.J. (1996). *Kamp- og spillerananalyse – En innføring*. Oslo: Norges idrettshøgskole, upublisert

Vedlegg 1

Oversikt over type situasjon og involverte ferdigheter ved Norges mål i EM-kvalifiseringen og Nation League. Rød skrift er mål for Norge, mens sort skrift er mål mot for Norge.

Kamp (kvalik.)	Dato	Resultat	Scoring	Situasjon/ferdighet kategori mål mot	Ferdighet
Spania-Norge	23.03. 2019	2-1	0-1	Åpent spill - 3F: Valg u/ball	#143 x 2
			1-1	Straffe	
			2-1	Straffe	
Norge-Sverige	26.03. 2019	3-3	1-0	Åpent spill	
			2-0	Åpent spill	
			2-1	Straffe (retur)	
			2-2	Åpent spill og litt tilfeldigheter (dommer i veien og retningsforandring)	
			2-3	Åpent spill - 3F: Teknisk utførelse	#99 + #115
		3-3	Corner (h)		
Norge-Romania	07.06. 2020	2-2	1-0	Åpent spill (offensiv overgang)	
			2-0	Åpent spill (offensiv overgang)	
			2-1	Corner (h)	#115 + #143
			2-2	Åpent spill - 3F: Teknisk utførelse + 1F: Valg u/ball + litt tilfeldigheter	#115 + #155
Færøyene-Norge	10.06. 2020	0-2	0-1	Åpent spill (etablert angrep)	
			0-2	Åpent spill	
Norge-Malta	05.09. 2020	2-0	1-0	Lang innkast (v)	
			2-0	Straffe	
Sverige-Norge	08.09. 2020	1-1	0-1	Åpent spill (offensiv overgang)	
			1-1	Åpent spill - 3F: Valg u/ball	#143 (+ #132)
Norge-Spania	12.10. 2019	1-1	0-1	Åpent spill (gjenvinning) - 1F: Valg u/ball	#124
			1-1	Straffe	
Romania-Norge	15.10. 2019	1-1	1-0	Åpent spill (offensiv overgang) - 1F: Valg u/ball + 1F: Teknisk utførelse + 2F: Valg u/ball	#98 + #123 + #129
			1-1	Åpent spill	
Norge-Færøyene	15.11. 2019	4-0	1-0	Corner (h)	
			2-0	Åpent spill	
			3-0	Åpent spill (gjenvinning)	
			4-0	Åpent spill (offensiv overgang)	
Malta-Norge	18.11. 2019	1-2	0-1	Åpent spill	
			1-1	Åpent spill - 3F: Valg u/ball	#143
			1-2	Åpent spill	

Norge-Serbia	08.10.2020	1-2	0-1	Frispark sentralt med ball inn i boks - 3F: Teknisk utførelse	#115
			1-1	Åpent spill	
			1-2	Åpent spill (defensiv overgang) - 1F+3F: Valg u/ball (flere feil)	#123 + #143 + #150
Kamp (N.L)	Dato	Resultat	Scoring	Situasjon/ferdighet kategori mål mot	Ferdighet
Norge-Østerrike	04.09.2020	1-2	0-1	Åpent spill (offensiv overgang) - 3F: Valg u/ball + litt tilfeldigheter (frispark?)	#143
			0-2	Straffe (handsregelen)	
			1-2	Åpent spill (offensiv overgang)	
Nord Irland -Norge	07.09.2020	1-5	0-1	Åpent spill (etablert angrep)	
			1-1	Åpent spill (etablert angrep) - 3F: Valg u/ball	#142
			1-2	Åpent spill (etablert angrep)	
			1-3	Åpent spill	
			1-4	Åpent spill (offensiv overgang)	
			1-5	Åpent spill (etablert angrep)	
Norge-Romania	11.10.2020	4-0	1-0	Åpent spill (offensiv overgang)	
			2-0	Åpent spill (offensiv overgang)	
			3-0	Kort corner (v)	
			4-0	Åpent spill (offensiv overgang)	
Norge-Nord Irland	14.10.2020	1-0	1-0	Corner (v)	

Vedlegg 1

Topp 10 spillere som var de beste matchvinnerne på et utvalg matchvinnerferdigheter i Norge sine landskamper i EM-kvalifiseringen 2020 og Nation League 2020.

King	11
Sørloth	11
Haaland	8
Ødegaard	8
Berge	6
Johansen	6
Elabdellaoui	6
T. Elyounoussi	4
Henriksen	4
Hovland	4